

litin seurakunta

Viite: Lausuntopyyntö 16.1.2024

Asia: litin Kirkonkylän puidenkaato

litin seurakunta on pyytänyt lausuntoa puiden kaatamisesta litin kirkonkylän metsäalueilla. Suunnitelmaan sisältyy myös litin seurakunnan seurakuntatalon piha-alue. Tarkoitus on hoitaa maisemaa ja poistaa huonokuntoisia ja vaaraa-aiheuttavia puita. Hakkuut tehdään vuosina 2024–2029.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää 5.7.2023 päivätyistä työmaakartoista lausuntonaan seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Metsänkäyttösuunnitelman kuviolla 3 sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) suojaama kiinteä muinaisjäännekohte, historiallinen asuinpaikka (mj-rekisterin tunnus *litin kirkonkylä Haanmäki* 1000012751). litin kirkon itäpuolella on säilynyt pieni rakentamaton rinnetontti tien vieressä. Paikalla on nykyisin Anders Johan Sjögrenin muistomerkki. Alue on merkitty vuoden 1786 karttaan tontiksi. Alueen ylärinteessä on viereisiltä äskettäin rakennetuilta tonteilta vieritetyjä kiviä, mutta paikalla on nähtävissä myös kivijalanpätkä sekä pienistä kivistä koostuva kumpu, joka on todennäköisesti uuninpohja. Lisäksi alueella näkyy fajanssia, ikkunalasia ym. esineiden palasia. Kyseessä on melko modernien esineiden kappaleita ja ne ajoittuvat aikaisintaan 1800-luvulle. On kuitenkin mahdollista, että litin kirkonkylän asutus on alun perin keskittynyt kirkon läheisyyteen, jolloin paikalla on voinut säilyä myös vanhempien rakenteiden jäännöksiä (K. Vuoristo 2008: *litin historiallisen ajan muinaisjäännekohteiden inventointi 2008*).

Pyydettynä lausuntonaan Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo toteaa, että hakkuut on mahdollista toteuttaa maisematyöluvassa esitetyillä kuviolla, mutta ne on suoritettava vahingoittamatta muinaisjäännekohteesta ja sen välitöntä lähialuetta (kantojen maastarepiminen, äestys yms. ovat kielletty). Maanpintaa ja näkyvillä olevia rakenteita rikkovat toimet ovat kielletty. Raivausjäte tulee kerätä kuviolta pois. Muinaisjäännekohteen sijainti koordinaatteineen on merkitty lausunnon liitteenä olevalle karttaliitteelle.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Toimenpidealue sijaitsee litin kirkonkylän valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueella. Litin kirkonkylä lukeutuu maan parhaiten 1900-luvun alun asussa säilyneisiin. Alueella on vanhaa, hyvinhoidettua rakennuskantaa, joista osa palautuu 1800-luvulle. (Museovirasto RKY 2009) RKY-alueita koskevat maankäyttö- ja rakennuslain 24 § valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joita koskeva valtioneuvoston päätös (2018) edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arvojen turvaamisesta huolehditaan. Sunnitelmakartan kuvioihin 1, 2, 3, 276 (osa), 276.1 ja 282 (osa) kohdistuu Kausalan-Kirkonkylän osayleiskaavassa (2012) merkintä /s: *Alue, jolla ympäristö säilytettävä.*

Museo ei vastusta huonokuntoisten ja ihmisille tai rakenteille vaarallisten puiden tai oksien poistamista, vaan pitää myönteisenä pyrkimystä hoitaa maisemaa kasvillisuutta raivaamalla. Alueella suoritettavissa toimenpiteissä on kuitenkin turvattava valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön arvot, eikä avohakkuita tule tehdä. Kyläkuvallisesti ja maisemallisesti arvokkaita puita ei tule poistaa tai karsia enempää kuin arvokkaan kulttuuriympäristön turvallisuuden ja arvojen ylläpitämisen kannalta on välttämätöntä. Erityisesti näkyvillä paikoilla, kuten kirkon ja seurakuntalon lähetyvillä sekä kirkonkylän läpi kulkevan litintien varrella vanhat ja suurikokoiset puut tulee pyrkiä säilyttämään. Arvokkaan kyläkuvan merkitys perustuu historiallisen rakennuskannan lisäksi oleellisesti myös ihmisen muokkaamaan luonnonympäristöön, jonka osa puusto on. Alue tulee siistiä ympäristön arvoon sopivaksi.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
tutkija, arkeologi	Jasmin Puska
tutkija	Lauri Miettinen

Liitteet	Karttaliite
Tiedoksi	Museovirasto, Hämeen Ely-keskus, litin kunta

Karttaliite

Ote muinaisjäännösrekisterin kartasta. Historiallinen asuinpaikka (mj-rekisterin tunnus *litin kirkonkylä Haanmäki* 1000012751) on merkitty punaisella rasterilla. Keskipoordinaatit (ETRS-TM35FIN): P 6756002, I 467715.

